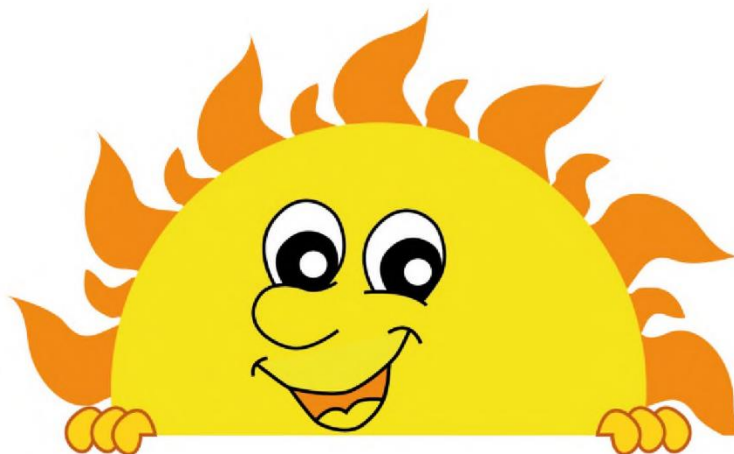

Základní škola a mateřská škola, Pilníkov, okres Trutnov
Náměstí 35, 542 42 Pilníkov, IČO: 70988013, ID schránky 6gymq4j
m: 734575492, info@zspilnikov.cz, www.zspilnikov.cz

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM pro školní družinu

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA
PILNÍKOV

POZNÁVÁME A OBJEVUJEME SVĚT

1. Identifikační údaje

Název: POZNÁVÁME A OBJEVUJEME SVĚT – školní vzdělávací program pro školní družinu

Číslo jednací: 107A/2024

Název školy: Základní škola a Mateřská škola, Pilníkov, okres Trutnov

Adresa školy: Náměstí 35, 542 42 Pilníkov

Jméno ředitele: Ing. Dagmar Hegrová

Kontakty: telefon 734 575 492
info@zspilnikov.cz
www.zspilnikov.cz

Koordinátor ŠVP: Ing. Dagmar Hegrová
Kontakty: telefon 734 575 492

Zařazení do sítě škol

IZO: 102578371

REZIDO: 650041453

IČO: 70988013

Zřizovatel: Město Pilníkov

Adresa: Náměstí 36, 542 42 Pilníkov

Kontakty:

telefon: 499 898 921

fax: 499 898 922

podatelna@pilnikov.cz

www.pilnikov.cz

Platnost dokumentu od 2. 9. 2024

Verze: 4.

Podpis ředitele školy: Ing. Dagmar Hegrová

Razítko školy:

2. Cíle ŠVP ŠD

- všestranně a harmonicky rozvíjet osobnost člověka, rozvíjet a podporovat kamarádské vztahy mezi žáky
- posilovat prosociální vztahy a chování ve vztahu k druhým
- vychovávat k smysluplnému využívání volného času
- napomáhat k získání všeobecného přehledu – v návaznosti na učivo 1. Stupně ZŠ (rozvíjet schopnost přemýšlení, rozhodování a spolupráce, posilovat u žáků zdravé sebevědomí a sebedůvěru)
- utvářet vědomí národní a státní příslušnosti, respektovat jiné etnické, kulturní a náboženské skupiny
- uplatňovat princip rovnosti žen a mužů
- uplatňovat zásady demokracie – Úmluva o právech dítěte (každý má svá práva, ale i povinnosti)
- učit žáky vnímat a chápat okolní svět, motivovat k aktivnímu poznávání a objevování
- využívat získaných znalostí o životním prostředí a podílet se na jeho ochraně
- podporovat a zlepšovat tělesný rozvoj a zdraví, vést ke zdravému životnímu stylu
- dodržovat pravidla bezpečnosti a ochrany zdraví
- rozvíjet spolupráci s rodiči (zákonnými zástupci)
- zlepšovat materiálně technické vybavení ŠD

3. Integrované cíle ŠVP ŠD

- posilovat klíčové kompetence (jedná se o dlouhodobý proces – souhrn vědomostí, dovedností, schopností a postojů, které žáci získávají v průběhu několikaleté docházky do ŠD, prolínají se všemi činnostmi zájmového vzdělávání)
- a) Kompetence k učení – učí se s chutí, práci dokončí, klade si otázky a hledá na ně odpověď, získané vědomosti dává do souvislostí, uplatňuje je v praktickém životě a při dalším učení.
- b) Kompetence k řešení problému – všímá si dění kolem sebe, snaží se řešit situace, při jejich řešení užívá logické, matematické, empirické postupy, chápe, že vyhýbání se problému nevede k cíli. Uvědomuje si, že za své řešení nese odpovědnost, své řešení umí obhájit. Započaté činnosti dokončuje.
- c) Kompetence komunikativní – ovládá řeč, vyjadřuje sdělení, myšlenky, otázky a odpovědi vhodně formulovanými větami, má bohatou slovní zásobu, komunikuje bez ostychu s vrstevníky, dospělými, zapojuje se do diskuse, komunikuje kultivovaně. Umí své pocity vyjádřit mimoslovně (gesta, mimika), umí naslouchat druhým.
- d) Kompetence personální a sociální – samostatně rozhoduje o svých činnostech, uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky, projevuje ohleduplnost, citlivost, rozpozná nevhodné chování, nespravedlnost, agresivitu, šikanu, spolupracuje ve skupině, dokáže se prosadit i podřídit, přijmout kompromis, respektuje jiné, je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi.
- e) Kompetence občanské a činnostní – učí se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, odhaduje rizika svých nápadů, odpovědně přistupuje k úkolům a povinnostem, uvědomuje si práva svá i druhých, respektuje a chrání tradice, chová se odpovědně s ohledem na zdravé a bezpečné prostředí (přírodní i společenské), dbá na své osobní zdraví.
- f) Kompetence k trávení volného času – orientuje se v možnostech smysluplného trávení volného času, umí si vybrat ze zájmové činnosti dle vlastních dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dokáže odmítnout nevhodnou nabídku k trávení volného času.

4. Podmínky materiální, personální, ekonomické, zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví a pro činnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

a) Materiální podmínky

Školní družina je umístěna na náměstí v budově čp. 34 a sousedí s budovou 2. stupně ZŠ. V přízemí je šatna, pracovní třída, herna a sociální zařízení. Pracovní třída je vybavena pro tvořivé a výtvarné činnosti. Herna je vybavena pomůckami pro hry, stavebnicemi, časopisy, příruční knihovna.

Sportovní náčiní je uloženo v šatně. Družina může využívat počítačovou učebnu, která je umístěna v 1. patře budovy ŠD. Pro zapojení her a tělovýchovných aktivit slouží školní atletické hřiště, tělocvična, kryté sportoviště.

Vychovatelky v ŠD monitorují další možnosti doplňování a zlepšování materiálních podmínek, zejména pro výtvarné a sportovní činnosti.

b) Personální podmínky

Ve školní družině pracují dvě vychovatelky se středoškolským pedagogickým vzděláním. Dle možností se účastní školení a seminářů se zaměřením na činnosti žáků ve školní družině. Vychovatelkám je umožněno samostudium.

c) Ekonomické podmínky

Provoz družiny je hrazen z prostředků zřizovatele, z prostředků ze státního rozpočtu (platy vychovatelek) a z poplatků za školní družinu.

d) Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví

Podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví jsou obecně stanoveny ve školním řádu ZŠ, specifické podmínky pro školní družinu jsou obsaženy ve vnitřním řádu ŠD, který je přílohou školního vzdělávacího programu pro školní družinu.

Žáci docházející do školní družiny dodržují pravidla kulturního chování. Žáci se nesmějí dopouštět projevů rasismu a šikanování. Úmyslně neničí zařízení školy, zařízení ŠD.

Žáci jsou povinni řídit se pokyny vychovatelek a dalších oprávněných osob. Zjistí-li žák ztrátu osobní věci, oznámí tuto skutečnost neprodleně vychovateli. Žák nesmí bez vědomí učitelky opouštět oddělení, zdržovat se na chodbě, v šatně, na WC, nesmí otevírat okna.

Za žáka, který měl být v ŠD a nedostavil se, vychovatelka nezodpovídá.

Na počátku školního roku při zahájení činnosti školní družiny jsou žáci seznámeni s pravidly bezpečného chování ve školní družině a klubu. Žáci jsou seznámeni s pravidly bezpečného chování v jiných lokalitách školní družiny a klubu a na vycházkách. V průběhu roku, pokud je čeká nová činnost, jsou poučeni o pravidlech bezpečnosti pro konkrétní práci. Pobyt v tělocvičně nebo odborných učebnách, např. v učebně s počítači, se řídí řády těchto učeben.

e) Podmínky pro činnost žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami bude podle stupně a charakteru jejich znevýhodnění při jejich začleňování do volnočasových aktivit věnována průběžná zvláštní pozornost.

Pro rozvoj talentovaných jedinců bude nabízet školní družina další doplňkové aktivity v oblastech jejich zájmů.

5. Obsah a formy činnosti ŠD

Školní družina organizuje pravidelnou činnost oddělení, spolupořádá příležitostné akce dne, nabízí spontánní aktivity. Žákům docházejícím do školní družiny je rovněž poskytován dostatečný čas pro odpočinek a mají možnost věnovat se i přípravě na vyučování.

Pravidelná činnost je dána týdenní skladbou zaměstnání a představuje zejména organizované aktivity zájmového či tělovýchovného charakteru. Zahrnuje také činnosti zájmových útvarů pracujících při ZŠ, do nichž žáci zapsaní do školní družiny mohou docházet.

Příležitostné akce – celodružinové akce, nejsou zahrnuty do standardní týdenní skladby činností. Jsou to např. besídky, slavnosti atd.

Spontánní aktivity – zahrnují každodenní individuální klidové činnosti po obědě, při pobytu venku (po organizované části pobytu v družině), spontánní hry v tzv. koncové družině.

Odpočinkové činnosti – klidové činnosti (např. poslechové činnosti, individuální hry, klid po obědě), ale i aktivní odpočinek (rekreační činnosti). Kompenzují jednostrannou zátěž během školního vyučování – např. závodivé hry při pobytu venku nebo v tělocvičně, organizované zájmové činnosti, tělovýchovné aktivity apod.

Příprava na vyučování – zahrnuje didaktické hry, tematické vycházky a další činnosti, jimiž upevňujeme a rozšiřujeme poznatky, které žáci získali během školní výuky. Po dohodě s rodiči a vedením školy či třídními učiteli je žákům umožněno vypracovávat domácí úkoly. (Vychovatelka pro takové žáky připraví odpovídající klidné prostředí, po vypracování úkol zkontroluje, ale neopravuje. Pokud zjistí chyby, vyzve žáka, aby si práci ještě jednou přečetl a sám našel nedostatky, opravil je a zdůvodnil.)

Základním prostředkem školní družiny je hra založená na zážitku účastníků, která obohacuje jejich sebepoznání, rozšiřuje jejich vědomosti a dovednosti a navozuje kladné emoce. Strategii pedagogické práce je respektování požadavků pedagogiky volného času.

Obsah ŠVP ŠD navazuje na vzdělávací program mateřské školy.

Dále je strukturován dle tematického celku základního vzdělávání – POZNÁVÁME A OBJEVUJEME SVĚT

1. Místo, kde žijeme
2. Lidé kolem nás
3. Lidé a čas
4. Rozmanitost přírody
5. Člověk a jeho zdraví

6. Délka a časový plán

Časový plán ŠVP školní družiny je sestaven na dobu jednoho vzdělávacího cyklu – na 5 let, obsahuje výběr možných činností, ze kterých bude vychovatelka volit podle aktuálního složení žáků oddělení. Toto uspořádání umožňuje tvořivě reagovat na změny i různou skladbu žáků v oddělení. Vzdělávání žáků probíhá ve věkové kategorii 6 – 10 let.

7. Podmínky přijímání žáků

Podmínky docházky do ŠD a podmínky doby odchodu či vyzvedávání žáků ze ŠD jsou dány již při přihlašování žáka, neboť tyto informace musí uvést zákonný zástupce žáka do přihlášky, která slouží jako přihláška do ŠD a zároveň jako základní informace pro vychovatelky.

Kritéria přijetí:

- 1) Počet žáků v oddělení se postupně naplňuje od 1. tř.
- 2) Přijímání dojíždějících žáků I. stupně.

8. Podmínky ukončení docházky žáků

Při závažném porušení vnitřního řádu školní družiny nebo při nevhodném chování žáka bude zákonný zástupce informován a následně žák z docházky ŠD vyloučen.

Docházka žáka do ŠD se ukončuje písemným odhlášením žáka zákonným zástupcem nebo automaticky s ukončením daného školního roku.

Tematický celek: Poznáváme a objevujeme svět

1. MÍSTO, KDE ŽIJEME

Náš domov

U nás doma:

- Vyprávíme o životě naší rodiny.
- Kreslíme a malujeme, jak trávíme s rodiči náš společný volný čas.
- Ptáme se, co kdo dělá v našich rodinách – kresba, malba, koláž.

Náš dům:

- Popisujeme domy (byty), v nichž bydlíme a jejich zařízení.
- Stavíme náš dům ze stavebnicových dílů.
- Stavíme si ideální dům, v němž bychom chtěli v budoucnosti bydlet.
- Zařizujeme si náš pokoj – nábytek a další vybavení vystřihujeme z barevných papírů, sestavujeme různé varianty a celek dokreslujeme.

Škola

Naše škola není bludiště:

- Procházíme školou a představujeme si, že je bludištěm, v němž se orientujeme.
- Pátráme, co skrývají odborné učebny a kabinety naší školy.
- Zjišťujeme, kdo všechno v naší škole pracuje (setkáváme se s nepedagogickými zaměstnanci naší školy).
- Zkoušíme vařit (připravit svačinu) ve školní cvičné kuchyni.
- Zamýšlíme se nad tím, co je v naší škole hezké, a co bychom rádi změnili – ilustrujeme naši školu.
- Zdobíme prostory školní družiny.
- Hledáme ve škole nebo v jejím blízkém okolí „ukrytý poklad“ – orientační soutěž.

Škola – stánek vzdělávání:

- Čteme na pokračování, ptáme se, dáváme si hádanky, vedeme fiktivní rozhovory s hrdiny atd.
- Hrajeme scénky z prostředí třídy.

Cesta do školy:

- Povídáme si o cestě do školy a domů.
- Ptáme se na bezpečnost cesty každého z nás do školy.
- Zajímáme se o dopravní značky v našem okolí – procházíme ulicemi, určujeme značky a jejich význam (o čem nás informují, co nám nařizují, co nám dovolují...).
- Při vycházce sledujeme dodržování pravidel silničního provozu a uvědomujeme si příčiny dopravních nehod.
- Soutěžíme ve znalosti dopravních předpisů-
- Vyrábíme si dopravní značky.
- Orientujeme se v mapě (najdeme náš dům, školu, cestu do školy, spojení vlakem, autobusem atd.).

Čím jezdíme a čím můžeme jezdit:

- Plánujeme nejkratší cestu ze školy na vlakové nádraží, na autobusovou zastávku – používáme mapku města a popisujeme cestu.
- Vyhledáváme spojení do různých míst (pracujeme s vývěskami, jízdními řády) – vycházka na vlakové nádraží.
- Výtvarně znázorňujeme různé dopravní prostředky.
- Hrajeme si na přepravu vlakem, autobusem, jsme v roli cestujícího dítěte, dospělého, revizora atd.

Chodec, cyklista:

- Soutěžíme ve znalostech dopravní výchovy.
- Zjišťujeme, co nesmí chybět na našem kole – beseda s názornými ukázkami.

Naše město

Město, v němž žijeme:

- Na vycházkách hledáme zajímavosti našeho města (budovy, stromy, sochy, pomníky, vodní toky, nápisy na sídlech institucí, dominanty).
- Kreslíme a malujeme místa, kde je nám dobře, kam rádi chodíme (přírodní zákoutí, hřiště atd.)
- Stavíme naše město z kostek.

Jak žijeme:

- Na vycházkách si povídáme o tom, kde v našem městě pracují a co dělají dělníci, zemědělci, prodavači, lékaři a zdravotní sestry, úředníci, řidiči atd.
- Kreslíme, čím bychom chtěli být.
- Hledáme zdůvodnění, proč jsme si vybrali nakreslené povolání, důvody zapisujeme a porovnáváme je.
- Zjišťujeme, co musíme umět pro výkon vybrané profese.

Naši pomocníci:

- Besedujeme na téma „Ten dělá to a ten zas tohle“, zajímáme se o služby v místě bydliště (restaurace, kadeřnictví apod.)
- Nakupujeme a prodáváme – hra na prodavače a kupující.

Ztráty a nálezy:

- Představujeme si, jak bychom se zachovali, kdybychom se ztratili – přehráváme scénky.
- Zamýšlíme se, co bychom učinili, kdybychom našli malého kamaráda, který se ztratil.
- Předcházíme nepříjemné situaci, že bychom zabloudili nebo se ztratili – na vycházce hledáme orientační body a jdeme podle nich.
- Hrajeme si na Ztráty a nálezy (našli/tratili jsme peněženku, doklady, klíče atd.).

Ochránci pořádku:

- Beseduje o práci příslušníků police a o porušování zákona (alkohol, drogy, krádeže apod.), ptáme se, jak takovému trestnému jednání předcházet.

Na poště:

- Posíláme dopisy, hrajeme si na doručovatele, při exkurzi zjišťujeme, co všechno musí umět pracovníci pošty.
- Hledáme dm podle adresy.
- Na budovách hledáme popisná a orientační čísla.

Cesta do knihovny – cesta za dobrodružstvím:

- Jdeme navštívit knihovnu.
- Ptáme se knihovnice, které knížky si žáci půjčují (knihovnice nám vysvětluje rozdíly mezi žánry, které si žáci oblíbili).
- Besedujeme o naší nejoblíbenější knize, povídáme si o ilustracích, které ji doplňují, přineseme ji ukázat ostatním dětem.
- Diskutujeme o hrdinech, o nichž rádi čteme, seznamujeme ostatní s naší domácí knihovničkou.
- Čteme pověsti a příběhy našeho regionu.
- Z různých materiálů tvoříme postavičky z pohádek, které jsme si oblíbili.
- Vyrábíme obal na knihu, obalujeme ji.
- Tvoříme záložku do knihy.
- Vymýšlíme krátké příběhy s ilustracemi – vyrábíme knihu.

Objevitelé:

- Na vycházce hledáme zajímavá místa, historické budovy apod. a potom je malujeme.
- Provedeme mladší kamarády městem a připravíme si krátký výklad o zajímavých místech.

Za humny

Výlet do blízkého a vzdáleného světa:

- Vybíráme si blízké místo, na které dojdeme v našem okolí, hledáme nejkratší (nejvýhodnější) cestu.
- Stavíme krajinu z písku, kamínků, větviček apod. (hrad a okolí, hory, město s dálnicí, vesnici a pole...).

Cestou necestou:

- Seznamujeme se s mapovými značkami, učíme se je poznávat.
- Soutěžíme ve vyhledávání značek na libovolných mapách a kreslíme je.
- Učíme se určovat světové strany, používáme k tomu různé postupy.

Jsem Čech, vím, kde žiji:

- Cestujeme prstem po mapě, „navštěvujeme“ známá místa, kde někteří z nás již byli a vyprávíme o jejich zvláštlostech.
- Odpovídáme v anketě – kde a kdy bych chtěl žít a proč, kam bych se chtěl podívat...
- Sestavujeme mapu České republiky z různých materiálů (papír, koření apod.).
- Soutěžíme, kdo zná více slov od určitých písmen (jméno města, hradu, rostliny, zvířete...), zajímám e se o vlajky států, které si zapíšeme podle abecedy a kreslíme je.

Tradice našeho města

Jak bylo dříve – naše historie:

- Čteme si pověsti našeho regionu.
- Besedujeme o historii města.
- Hledáme místa, kde k událostem podle pověstí došlo.
- Ilustrujeme přečtené pohádky nebo pověsti.
- Kreslíme znak města, povídáme si o jeho historii.
- Porovnáváme život v minulosti a současnost.

Masopust:

- Vyprávíme si, co jsou masopustní zvyky.
- Vyrábíme si masopustní masky.
- Pořádáme karneval, tančíme v maskách.

Vítáme jaro:

- Besedujeme o lidových tradicích a zvycích týkajících se jara, čteme úryvky z knížek, v nichž se o nich vypráví.
- Vyrábíme tradiční předměty z odstřížků látek, proutí, ze slámy...
- Zpíváme písně o jaru a tančíme při hudbě.

Slet čarodějnic:

- Vyhlášíme soutěž o „čarodějnici roku!“, měníme se v čarodějnice.
- Kreslíme, případně vyrábíme čarodějnice.
- Připravíme diskotéku a zábavné soutěže.

2. LIDÉ KOLEM NÁS

Rodina

Vizitka naší rodiny:

- Besedujeme o tom, co očekáváme od rodičů a co rodiče očekávají od nás.
- Představujeme povolání našich rodičů, pantomimicky je předvádíme.

Do rodiny patří také dědeček a babička:

- Povídáme si o našich prarodičích.
- Zjišťujeme, kdy mají naši prarodiče jmeniny a narozeniny.
- Čteme knihy, kde se vypráví o životě našich prarodičů.
- Povídáme si o způsobu života našich prarodičů.
- Představujeme povolání našich prarodičů, hrajeme si na zaměstnání (řemesla), předvádíme je v malých scénkách pantomimou.

Nezapomínáme na naše sestřenice a bratrance, strýce a tety:

- Povídáme si o naší širší rodině.
- Vzpomínáme na setkání našich příbuzných, vyprávíme si zážitky z rodinných setkání.
- Učíme se pojmenovat příbuzenské vztahy v naší rodině (kdo je bratranec, neteř, švagr, atd.)
- Pokoušíme si sestavit rodokmen naší rodiny.

Den matek:

- Besedujeme o tom, co pro nás maminky znamenají.
- Kreslíme naši maminku a vyprávíme si o její práci doma.
- Vyrábíme dárky maminkám pro radost.

Co vyprávěly peníze:

- Besedujeme o tom, co je to plýtvání jídlem, penězi, energií. Ptáme se, jak a kde můžeme šetřit.
- Hrajeme si na prodávající a kupující, využíváme kouzelná slovíčka „prosím“ a „děkuji“.

Kamarádi

Mí kamarádi:

- Sestavujeme společně pravidla soužití ve školní družině.
- Hrajeme kolektivní hry na upevňování kolektivu – „místo po mé pravici je volné, byl bych rád, kdyby tam seděl(a) ....., protože ....."
- Besedujeme o významu kamarádství, o rozdílech mezi kamarádem a spolužákem.
- Při poznávacích hrách zjišťujeme, jak dobře se známe (poznáme kamaráda po hlase nebo hmatu, máme-li zavázané oči).
- Vyprávíme si o nejlepším kamarádovi a o dobrých vlastnostech, kterých si vážíme na ostatních lidech.
- Učíme se na výkonech a chování každého spolužáka najít něco pěkného, za co ho pochválíme (na každém spolužákovi něco oceníme, něčím je zajímavý)

Učíme se toleranci a pořádku:

- Kriticky hodnotíme prostory školní družiny a společně se domluvíme, čím můžeme vylepšit jejich vzhled.
- Hrajeme si na malého pomocníka – hledáme, kde mohou žáci našeho věku pomáhat.
- Besedujeme o tom, proč máme/nemáme kladný vztah ke spolužákům, k dospělému, ke společným hodnotám apod.
- Přemýšlíme o vandalismu, opravujeme poškozené hry, uklízíme si školní tašky, věnujeme se sebeobslužné práci.

Nejsme všichni stejní:

- Uvědomujeme si, v čem a jak jsou znevýhodněni někteří lidé (psychicky či tělesně).
- Představujeme si pocity nevidomého člověka (hrajeme hry se zavázanýma očima, orientujeme se pouze zvukem).
- Cvičíme hmat (určujeme předměty vložené do krabice).
- Orientujeme se v prostoru (zkoušíme na hřišti dojít k cíli poslepu).

Všude žijí lidé:

- Čteme nebo posloucháme pohádky z různých světadílů.
- Povídáme si o národních jídlech typických pro určité země.
- Naučíme se hru dětí z jiného kontinentu.

Svátky a oslavy

Každý den má někdo svátek:

- Přemýšlíme, jak bychom nejlépe poblahopřáli při různých příležitostech.
- Povídáme si o dárcích, které dáváme pro radost, a dárcích které dáváme, protože jsou praktické.

Náš karneval:

- Vyrábíme masky a doplňky k nim.
- Bavíme se na karnevalu.
- Soutěžíme o nejhezčí masku.
- Kreslíme, co se nám na karnevalu líbilo.

Čas adventní:

- Vyrábíme Mikuláše, čerty, anděly. Výrobky použijeme na výzdobu družiny.
- Vnímáme začínající atmosféru Vánoc, čteme si v knížkách o vánocích, vyprávíme si o smyslu adventní doby.
- Společně vyrábíme adventní výzdobu, povídáme si o významu a tradicích vánoc.

Kouzelný čas Vánoc:

- Vyprávíme si o vánočních zvycích, které se zachovaly dodnes, zvláště o těch, které dodržujeme v naší rodině.
- Učíme se koledy.
- Na vycházkách pozorujeme výzdobu města, obchodů, domů.
- Vyrábíme vánoční ozdoby z papíru, přírodnin a textilií.

- Pečeme a zdobíme perníčky a vánoční cukroví.
- Vyrábíme ozdoby z vizovického těsta a keramiky.
- Vyrábíme betlém z papíru.
- Zdobíme třídu vánočními motivy, společně zdobíme vánoční stromeček.
- Učíme se ozdobně balit dárky.
- Vyrábíme přáníčka k Vánocům, jmenovky k dárkům.
- Zkoušíme vánoční zvyky – dbáme na bezpečnost.
- Zpíváme koledy u stromečku, uspořádáme vánoční besídku.

Velikonoce:

- Čteme si o národních a místních zvycích spojených s jarem.
- Malujeme a zdobíme kraslice (batika, nalepování, zdobení vlnou apod.)
- Zdobíme okna a třídy symboly Velikonoc (kreslíme, vystřihujeme).
- Učíme se koledy.

Náš den „D“:

- Povídáme si o významu Dne dětí. Plánujeme, jak ho oslavíme (zábavné odpoledne, diskotéka atd.).
- Soutěžíme a závodíme.
- Uspořádáme diskotéku ke Dni dětí.

Jak se správně chovat

Známe kouzelná slovíčka:

- Besedujeme o „kouzelných slovech“ (děkuji, prosím, omlouvám se) a jejich významu.
- Hrajeme scénky s kouzelnými slovíčky i bez nich.
- Hrajeme si a učíme se správně zdravit, podat ruku, požádat o pomoc, poděkovat, zeptat se na nějakou informaci.

Člověk mezi lidmi:

- Povídáme si o společenském chování a ve scénkách si cvičíme etiketu.
- Povídáme si, čím můžeme druhého potěšit – dárkem, pochvalou, chováním úsměvem. Denně si uvědomujeme, že se máme chovat slušně a laskavě.
- Uvažujeme, které dárky je vhodné či nevhodné darovat kamarádům, nebo dospělým při různých příležitostech.
- Připravíme si diskotéku, vybereme hudbu a učíme se diskotance.
- Besedujeme o vzájemném chování dívek vůči chlapcům a naopak.
- Besedujeme o tom, jaké chování očekávají děti od dospělých a naopak dospělí od dětí.
- Hodnotíme naše chování ve školní jídelně.

Návštěva divadla, koncertu:

- Besedujeme o nástrojích v orchestru, posloucháme hudební ukázky.
- Hovoříme o vhodném oblečení na kulturní představení.
- Soutěžíme v poznávání hudebních nástrojů v pantomimických hrách.

Cestou necestou:

- Na příkladech si připomínáme vhodné a nevhodné chování v dopravních prostředcích, na silnicích, hovoříme o následcích dopravní nekázně.
- Na vycházkách zdokonalujeme a procvičujeme chování na chodníku, na silnici, na přechodu.

Mluvíme správně?:

- Cvičíme si jazyk (jazykolamy, dechová cvičení).
- Pomocí říkadel a básniček cvičíme rytmus jazyka.
- Vyprávíme si pohádky a příběhy ze života.
- Dramatizujeme jednoduché příběhy.
- Čteme s porozuměním a se správnou artikulací z knih a časopisů.

Řekni to i beze slov:

- Vyprávíme si o využití lidského těla k neverbální komunikaci, pracujeme s gesty.
- Pantomimicky předvádíme povolání, sporty, pocity.
- Pantomimicky vyjadřujeme děje či situace ze života.

V restauraci a u stolu:

- Seznamujeme se s pravidly slušného chování ve veřejných prostorech.
- Cvičíme se ve správném stolování.
- Zdobíme slavnostní stůl (aranžujeme květiny, aranžujeme mísy ovoce a sladkostí apod.).

V naší jídelně:

- Při stolování dodržujeme základní hygienické návyky a hodnotíme vzájemně naše chování u stolu.
- Dodržování zásad správného stolování denně procvičujeme ve školní jídelně.
- Kulturní prostředí si připravujeme i při svačinách, o to více nám chutnají.

Co jsme viděli, slyšeli a četli ve sdělovacích prostředcích (základy mediální výchovy):

- Povídáme si o pořadech v televizi, v rozhlasu, doporučujeme si vhodné pořady, argumentujeme, proč se nám líbí.
- Vybíráme známé filmy a snažíme se domyslet, jak jinak mohl děj pokračovat, uvažujeme o různých variantách, porovnáváme reality (naše zkušenosti) s dějem filmového příběhu.
- Besedujeme o internetu, přístupu informací přes internet a základech bezpečné komunikace na sociálních sítích.

3. LIDÉ A ČAS

Náš denní režim

Co všechno stihneme během dne:

- Vyprávíme si o zásadách pravidelného denního režimu, učíme se rozlišovat povinnosti a zábavu.
- Kreslíme, co nás nejvíce baví, co nás baví méně, čemu věnujeme nejvíce času, co musíme dělat každodenně. Nad kresbami besedujeme.
- Při hře vybíráme jednotlivé činnosti denního režimu, přiřazujeme k nim vhodnou denní dobu a odhadujeme, jak dlouho se jim věnujeme.
- Besedujeme o čase, který lidé promarní, uvádíme příklady, kdy čas využíváme špatně.

Jak jsme prožili včerejší den:

- Besedujeme o možnostech správného využívání času.
- Besedujeme na téma „jak jsem trávil víkend“.

Kdy se nejlépe připravíme do školy:

- Využíváme hry, při kterých si cvičíme paměť, pozornost, postřeh, soustředění a tvořivé myšlení.
- Využíváme počítač pro získání nových informací, pracujeme s didaktickými hrami.
- Vzájemně si sdělujeme, které předměty máme nejraději a vysvětlujeme proč.

Měření času:

- Besedujeme nad rozdíly různých časových pásem.
- Vyrábíme si z papíru hodiny.
- Besedujeme o spěchu a jeho nebezpečí v běžném životě.

Co jsme dělali v našem volném čase:

- Ohlížíme se za prázdninami, shromáždíme obrázky a pohlednice z míst, která jsme navštívili, povídáme si o nich. Z pohlednic vytvoříme výzdobu třídy.

Jak se mění lidé a věci kolem nás a naše město

Když jsme byli malí:

- Prohlížíme si fotografie známých i neznámých lidí, hledáme rozdíly typické pro jednotlivá věková období.
- Chronologicky řadíme fotografie/obrázky osob, které představují jednotlivé fáze života.
- Besedujeme o tom, co může člověk v jednotlivých etapách života zažít a naučit se.
- Vyprávíme si příhody z našeho dětství a ze současného života a porovnáváme naše schopnosti.
- Pozveme do školní družiny předškolní děti z MŠ (srovnáváme, co umíme my a co umí děti ze školky).

Jak pomáhaly děti doma dříve, jak dnes?:

- Povídáme si o pomoci doma při běžných denních činnostech, o pomoci prarodičům, sourozencům.
- Porovnáváme dnešní způsob života s životem v minulých dobách.

Malý pomocník:

- Besedujeme o domácnosti dříve a dnes (vybavení, nábytek, doplňky, spotřebiče).
- Vyprávíme si, jak technika pomáhá/škodí ve volném čase.
- Srovnáváme dnešní možnosti trávení volného času dnes a v minulosti.

Detektiv v šatníku:

- Pořádáme přehlídku oblečení a oděvních doplňků na téma „Co se našlo v šatníku“.

Naše město dříve a dnes:

- Na vycházce sledujeme rozdíly mezi novostavbami v našem městě a starými domy.
- Kreslíme dominanty a ulice našeho města, tvoříme domy z krabic a stavebnic.

Lidé a minulost:

- Čteme české pohádky, říkadla, hádanky, jazykolamy.
- Vyprávíme si a odpovídáme na otázky týkající se života v minulosti, hrajeme scénky ze života a z pohádek.
- Učíme se jednoduché lidové písně.
- Prohlížíme si staré dětské časopisy, které vycházely v době dětství našich rodičů – Ohníček, Čtyřlístek...

Jak se bydlelo:

- Pátráme, jak se žilo na hradech a na zámcích – společně kreslíme, vystřihujeme, sestavujeme a lepíme.

4. ROZMANITOST PŘÍRODY

Příroda kolem nás – rostliny, živočichové

Jak se mění stromy:

- Na vycházkách pozorujeme přírodu, vybereme si k pozorování různé stromy a v knížkách nebo encyklopediích hledáme významné údaje o jejich růstu, pěstování, plodech atd.
- Kreslíme určitý strom (květinu, krajinu).
- Pomocí obrázků porovnáváme, jak se příroda mění v jednotlivých ročních obdobích.
- Využíváme listy a plody pro koláže.

Stavíme z přírodnin:

- Při vycházkách do přírody si upevňujeme pravidla chování v přírodě, sbíráme plody, přírodniny.
- Vyrábíme z přírodnin a plodů skřítky a strašidýlka, vymýšlíme pro ně jména, stavíme jim lesní obydlí.
- Vymýšlíme příběhy o lesních skřítcích a strašidlech.
- Obtiskujeme listy, využíváme listy jako základní materiál pro různé výtvarné techniky.

Město v lese:

- Učíme se poznávat hmyz.
- Čteme pohádky a příběhy o zvířatech.
- Na vycházkách pozorujeme brouky a hmyz.

S hlavou v oblacích:

- Při vycházkách pozorujeme život na stromech.
- Učíme se poznávat ptáky podle vzhledu, posloucháme jejich zpěv.
- Besedujeme nad obrázky ptáků, využíváme naučnou literaturu.
- Sledujeme, kdy k nám přilétají a odlétají tažní ptáci. Povídáme si o tom, proč a kam odlétají.

Naše květiny:

- Máme družinu samou květinu – povídáme si o květinách, o jejich podmínkách k životu.
- Pečujeme o květiny – přesazujeme, zaléváme. Už víme, že každá rostlina chce jiné prostředí a jinou péči.

Jak se budí semínko:

- Pozorujeme klíčení semínek.
- Čteme ukázkou z příběhu „Jak Křemílek a Vochomůrka zasadili semínko“.

Záhady pod kameny:

- Při vycházce sledujeme život pod zvednutými kameny.
- Sbíráme zajímavé kameny a oblázky, malujeme na oblázky zvířata apod.

Za dobrodružstvím přírody:

- Napodobujeme hlasy zvířat (některé hlasy žáci předvádějí, jiné hádají).
- Určujeme rostliny podle výrazné vůně a hmatu (česnek, křen, levandule).
- Soutěžíme ve skládání rozstříhaných obrázků zvířat a rostlin.

- Na vycházce do přírody poznáváme plody stromů.
- Hrajeme jednoduché hry v přírodě – jak skáče žába, jak chodí medvěd, jak se plazí had apod.

Práva zvířat:

- Besedujeme o právech každého živočicha na život. Vyprávíme si o útulcích pro zvířata.
- Zajímáme se o planetu Zemi a o chráněné živočichy, vysvětlíme si co je „Červená kniha“.
- Při vycházce do lesa nasloucháme zvuků přírody, určujeme původce zvuků, tříbíme své smysly, pátráme po lesních produktech, které člověk využívá k životu.

Můj miláček, naši kamarádi - zvířata:

- Vyprávíme si o domácích zvířatech a na základě zkušeností si vysvětlujeme, jakou péči vyžadují.
- Kreslíme domácí mazlíčky, práce vystavíme.
- Získáváme informace z knih o životě zvířat v ZOO.
- Na vycházkách do přírody poznáváme, kteří živočichovo žijí volně v našem okolí.
- Kreslíme a modelujeme domácí zvířata a naše oblíbená zvířata. O těchto zvířatech plynule hovoříme.

Roční období

- Besedujeme o ročních obdobích – sledujeme změny v přírodě, život zvířat, vztahy mezi zvířaty.
- Čteme si o přírodě a jejich proměnách.
- Učíme se písničky a básničky s přírodní tematikou.
- V hudebních chvílkách zpíváme známé písně o zvířatech a rostlinách, počasí apod. Pokoušíme se o jejich jednoduchý pohybový doprovod.
- Dramatizujeme jednoduché pohádky se zvířecími hrdiny.
- Na vycházkách pozorujeme změny v přírodě, malujeme je.
- Na vycházkách pozorujeme a poznáváme živočichy, rostliny z obrázků, vědomosti procvičujeme při didaktických hrách.

Podzim:

- Poznáváme ovoce a zeleninu podle hmatu, chuti vůně.
- Vyrábíme draky:
- V zahradách pozorujeme sklizeň ovoce a zeleniny, podzimní práce.
- V cvičné kuchyňce připravíme ovocný salát.

Zima:

- Pomáháme zvířátkům přežít zimu.
- Pro zvířata zdobíme v lese vánoční strom (jablíčky, mrkvi, žaludy, kaštany).
- Při vycházce sledujeme proměny přírody v zimě.

Jaro:

- Na vycházce pozorujeme jarní práce na poli a v zahradě.
- Kreslíme a malujeme první jarní květiny.
- Kreslíme mláďata domácích zvířat.
- Zkoušíme plést pomlázky.

Týden, měsíc, rok:

- Vyrábíme koláže charakterizující jednotlivá období.
- Zpíváme písničky.

Počasí

Pranostika na každý den:

- V literatuře vyhledáváme pranostiky, čteme je a uvažujeme o jejich smyslu.
- Porovnáváme pranostiky z kalendářů k jednotlivým dnům s aktuálním vývojem počasí.

Voda

Vodní hrátky:

- Besedujeme o vodě, jejích skupenstvích a o významu vody (s využitím obrázků z dětských encyklopedií).
- Podle své fantazie a na základě poznatků kreslíme koloběh vody v přírodě – využíváme koláže.
- Provádíme jednoduché pokusy – odpařování vody, srážení par, vlastnosti mrznoucí vody.

Chráníme si své životní prostředí

Den Země:

- Sbíráme náměty, co a jak by se dalo zlepšit v našem životním prostředí.
- Vyrábíme koláže.
- Besedujeme o globálních problémech Země.
- Při vycházkách do okolí školy a bydliště pozorujeme čistotu a úpravu okolí.
- Pomáháme při úklidu svého bydliště, okolí školy a družiny.
- Třídíme odpad.

Co do přírody nepatří:

- Besedujeme o tom, jak člověk škodí, nebo prospívá lesu.
- Při vycházce do přírody si všímáme všeho, čím ji poškozují činnost člověka.

Chraňme naše životní prostředí:

- Při vycházce k rybníku, na pole, do lesa apod. sledujeme živočichy, rostliny, neživou přírodu. Navrhujeme, jak chránit životní prostředí v našem nejbližším okolí.
- Kreslíme květiny, živočichy a v atlasech zvířat a rostlin vyhledáváme nejdůležitější údaje.

Obrázky z cest:

- Besedujeme o různých zemích světa a v atlasech vyhledáváme konkrétní místa.
- K daným místům dokreslujeme typ krajiny nebo zvířata a rostliny, které v takové krajině můžeme najít. Obrázky doplníme textem.

Knihy přírody:

- Tvoříme výrobky z přírodních materiálů (losování, tisk, listová koláž, zvířátka z přírodnin).

- Lisujeme rostliny, které rostou na našich lukách, tvoříme z nich herbáře.
- Při výletu do přírody poznáváme lesní plody a pátráme, které z nich jsou léčivé/jedovaté.
- Vysvětlujeme nebezpečí ohně ve volné přírodě.

Cesta do pravěku:

- Besedujeme o zvířatech, hledáme rozdíly mezi pravěkými zvířaty a dnešními druhy. Používáme ke srovnání obrázkové encyklopedie od dětí.
- Kreslíme a modelujeme prehistorické zvíře podle své fantazie.

5. ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

Poznáváme své tělo

Já a my:

- Z encyklopedie vypisujeme zajímavosti o lidském těle a jeho funkcích a pak s těmito informacemi seznamujeme ostatní.
- Na arch balicího papíru obkresluje postavu jednoho z nás a do obrysu dokresluje nejdůležitější tělesné orgány.

Pečujeme o své zdraví, co nám prospívá – co nám škodí

Naše tělo – kouzla pro zdraví:

- Vyprávíme si o otužování a zdravém životním stylu.
- Zjišťujeme, jak správně relaxovat a odpočívat (odpočinek tělesný, psychický).
- Povídáme si o oblékání podle ročních období.

Čistota půl zdraví:

- Kontrolujeme běžnou hygienu (čistota rukou, kapesníky...), čistota oděvu a jeho vhodnost.
- Ujasňujeme si hygienické zásady při kašli, kýchní, použití WC, stolování atd., upozorňujeme se vzájemně na prohřešky proti těmto zásadám.

Náš zdravý jídelníček:

- Sestavujeme desatero zásad zdravé výživy.
- Kreslíme ovoce, zeleninu.
- Sestavujeme zdravý týdenní jídelníček a doplňujeme ho kreslenými i vystřiženými obrázky.
- V časopisech hledáme obrázky zdravých a méně zdravých potravin, s výsledky se seznamujeme formou soutěže.
- Vystřihujeme obrázky různých jídel (z časopisů a letáků) a třídíme je na zdravá a méně zdravá, případně tvoříme koláže.
- Soutěžíme ve smyslovém poznávání (čich, chuť a hmat) zeleniny, ovoce, koření a dalších potravin.
- Besedujeme o přírodních i uměle připravených vitamínech.
- Těšíme se na ovocné odpoledne. Připravujeme ovocné poháry (ovoce připravíme v různých úpravách – budeme také dbát na zásady správného stolování a po svačině vše uklidíme).
- Připravujeme rychlé a zdravé občerstvení. Použijeme potraviny, které máme rádi, a které jsou navíc zdravé.
- Dodržujeme pitný režim.

Jídlo – všední součást dne:

- Hrajeme si na rodiče a na příkladech běžných jídel připomínáme zásady správné výživy, které by děti měly dodržovat. Zjišťujeme, které životně důležité látky tyto pokrmy obsahují.
- Besedujeme o denním stravovacím a pitném režimu.
- Připravujeme slavnostní stůl.
- Povídáme si o národních kuchyních. Jednoduché pokrmy si zkusíme připravit ve školní kuchyňce.

Poznáváme houby:

- Poznáváme houby, které rostou v blízkém lese (pracujeme také s obrázky a atlasem hub).
- Na vycházce do přírody si ověřujeme své znalosti hub a upozorňujeme na nebezpečné houby.
- Modelujeme houby, vytváříme houby z ruliček od toaletního papíru a z krepového papíru.

Chci být zdravý:

- Čteme si o dětských nemocích a jejich léčení, zajímáme se o zdravotní prevenci.
- Vyprávíme si o režimu dne při léčení doma na lůžku.
- Povídáme si o tom, jak pečovat o své zdraví, jak zacházet s léky (při nesprávném užívání nám mohou škodit).
- Učíme se ošetřovat jednoduché zranění.
- Besedujeme o funkci nemocnice (zdravotního střediska), o tom, která oddělení mohou lidé navštívit.

U lékaře:

- Čteme a vyprávíme si o tom, jak předcházet úrazům, co se nám může stát při koupání, při jízdě na kole atd.
- Vyprávíme si své zkušenosti z pobytu v nemocnici nebo u lékaře. Vytváříme si správný názor na lékaře jako na pomocníka při udržování našeho zdraví.
- Hrajeme si na lékaře a na pacienta. Nebojíme se návštěvy ordinace.

Úsměv nám sluší:

- Besedujeme o důležitosti pravidelných návštěv zubního lékaře.

Příroda léčí:

- Vyhledáváme léčivky v atlase rostlin, popřípadě je i kreslíme a zjišťujeme, jaké mají účinky.
- Povídáme si o tom, jak se dřív léčilo (s využitím knižních ukázek).

Pečujeme o svůj vzhled:

- Při každodenních tělovýchovných chvilkách procvičujeme své tělo.
- Při péči o vzhled a čistotu nás zajímá, které jednoduché kosmetické přípravky můžeme doma používat.

Co nás může ohrozit:

- Předvádíme, jak se máme chovat na ulici, v dopravních prostředcích apod., abychom se vyhnuli úrazu.
- Na modelových situacích zkoušíme chování při snaze neznámého člověka navázat s námi kontakt, učíme se přivolat pomoc dospělého nebo policie.
- Besedujeme s příslušníkem policie o trestných činech vůči dětem, ptáme se, jak požádat dospělého o pomoc pro sebe nebo pro kamaráda v mimořádných situacích.
- Besedujeme o nebezpečných a jedovatých rostlinách.

Už vím jak – den bez úrazu:

- Ptáme se, co nám může uškodit (neznámá zvířata, lidé, apod.)
- Na výletě si uvědomujeme možná nebezpečí a zjišťujeme, jak jim předcházet.
- Vyprávíme, co se nám nebezpečného přihodilo, jak jsme situaci zvládli.

- Učíme se telefonovat – oznámení úrazu, přivoláme pomoc, „hovoříme“ s dětským krizovým centrem, linkou důvěry (vytváříme modelové situace).

Au! To bolí! Zachránci!

- Kontrolujeme podle seznamu, co vše má obsahovat lékárnička turistů.
- Učíme se používat lékárničku.
- Učíme se zásadám první pomoci.
- Přenášíme zraněného, poskytujeme první pomoc při zlomenině.

Chci být fit:

- Besedujeme o návykových látkách, s nimiž se můžeme setkat. Odhalujeme další nebezpečí, která nás mohou ohrozit (injekční jehly na pískovišti, neznámé nápoje, bonbony, žvýkačky, apod.).

Chodíme ven každý den

Pobyt venku:

- Chodíme do přírody, na školní hřiště, na městské sportoviště apod.
- Každý měsíc se naučíme novou hru.
- Hrajeme hry propojující tělesnou zdatnost s rozvojem paměti a orientace v přírodě.
- Cvičíme uvolňovací cviky, v tělovýchovných chvílích relaxujeme při hudbě.
- Při pobytu venku hrajeme pohybové hry, cvičíme, zpíváme.

Zimní radovánky:

- Při vycházkách do zimní přírody sledujeme stopy zvířat na sněhu.
- Soutěžíme, kdo nejrychleji (nejdokonaleji) postaví sněhuláka.
- Závodíme v hodu sněhovou koulí na cíl, do dálky apod.
- Kreslíme do sněhu, do sněhové plochy vyšlapáváme jednoduché obrázky (individuálně i skupinové).

Míčové hry:

- Seznamujeme se s pravidly míčových her a cvičíme se v jejich dodržování.
- Nacvičujeme vybíjenou i kopanou na hřišti a v tělocvičně.
- Trénujeme přihrávky, dribling, házíme na koš.

Atletická olympiáda:

- Soutěžíme v základních atletických disciplínách.
- Učíme se vyhrávat i prohrávat.
-

Příloha: Vnitřní řád školní družin